

Taruka

Tarukax ma impiriws jaqiw siwa. Kuwintt'awamama tarukax janiw jaqimpix impiriwsiñat, siw. Tarukax jilatapamp impiriwsitaynax, siw. In wajchipan, uñjañs muntkchit ina jilatapampix uñisch.

Jupax wali jiqhatat - uywani, chajrani, wali kusakanakan, wali jiqhatat. Ukat mayni jilatapampix uñischi, uñischi, uka jilatapax wajchak utthaschi. Siñurapax, ukham jachchi “kunjam uka Yusapunxall akham wajcha sapunchitux”, sas. Ukham jachaschi.

Ukham umwrix sarawjchix. “Mijuras aliq markanakar trawaj thaqt'asir saraj”.

Warmipax t'una papitanakat phayst'ajwarap quli. Ukat ch'aquchamp. “Aka ch'aquchamp manqt'asijat”, sas.

Ukat, “Ukham mä puntar jikstawjchix”, “Ukham aliq markar wultiyjtañatak”, “uka puntar manqt'asijwax”, sas.

Qarjtatax manq'asisch. Ukham may uñtch kha pampan ma q'ulli umwrix jutaskarakchix.

Ukat, “¿khitirakisphast kha umwrist? Jikisiphirik”, sas. “Jupax ukham manq't'asijwaphirik”, sas. Jupax suma jaqirakchixall. Ukat “maq'tasijwaphirik”, sas. Ukham uñaschi.

Ukat, ukhampuniw jupar makatanijwarakchix, jup uñjanisin, jupar makatanijwarakchix

Ukhamat, “¿kun lurastast?” schix, uka wajcha umwrix. Ukat, “Akar trawaj thaqasir sarajax”, sas. Ukat, “Akan qul manq'asist”, sas. ukham manq'asisch; manq'asisch. “Manq't'asijwamall”, sas.

Ukat, “Jan trawaj thaqir sarawjkamti, istiwam. Naw wajt'awamamax, isti aka jarin, ma puñaw jarinamp, qhillamp, ma q'ipichar” - ukham wajt'awjchi, ma ram t'ikamp. Ukham, “aka t'iks p'iqiñamar apnuqt'asijatax, ukat aka jarinx uta manqhir yaystasijat, aka qhillampix kural khus aksat markst'asinijat”. Qhipunturux wal uywasa, manq'tañasa, inawjwaniw, sas.

Ukham schix k'uchichawchix. Ukat, ukham sarawj, kutiwjchix “Sipan kutiwjwax”. “Ukham wajt'chitanix”, sas. May arumax ikintajwapch.

Warmirux ukham awisch: “Ukhamaw ma umwrix akanak wajt'aniwitux. Ukham utthajwaniw manq'añamas, uywas utthajwaniw”, sawsitux.

Ukat, may ikintajwapch. Ukat may uñatatawjch utan; wäl phuqa, uywasa, manq'añasa. May sartapiwch - uta manqhins ni kampux sartañataks uthawjchitix. Uywax ukhamarak

kunayman uywax kunkani. Lij chiwatusa, uwijasa, wakasa, mulasa, kawallusa, asnusa; ¡phuqa uywax!. Ukat, cha ¿kamacht'arakixax? kun Yusapuñxall apayaniwjchitux, wajt'aniwjchitux, sas. Ukham llakisipharakch. Awispanx k'uchisipharakch.

Ukhamat willjtaniwipán, jilatapax purintaniwjchix

“Aka jilatajax ¿kawkit anaqanisphast aka uywanakqha?”, sas.

Ukham jilataparux ukham awischix “Janiw nax khitits anaqankti, ukham ma kawallirux wajt'anitux, ukham manq't'asist t'una pap, phayst'asiwjt. Ukat, ukham manq'asiskipan, ma umwrix; ukham qhillamp, jarinamp, ma ram t'ikamp wajt'aniwit. Uka ukham, ukham markst'ast". "Ukham piqinamaruw t'ik aynuqt'ast. Qhillampix, ukham markst'asirakt kuralanak". “Ukat ukhamakiw qhantatijwix: uywa phuq”, sas.

Ukat jilatapax: “karaju sipan nax sararakix”, sas. Uka tarukax; jilatap impiriws, jilatapax inchiwjchix, “nax sararakix”, sas.

Ukham warmiparux; “ukham sart”, siw. Ukham t'una ch'uqinakat phayst'ajwarapit t'una papanakat. “Ukham ch'aqitumpiw manq't'ast” siw “puntar”. “Ukham nax sararakix manq'tasinijwax”, sas.

Ukat, ukhampunxall uka pinsamintun sarawjchix. “Chax narux wajt'anirakitanix”, sas. Ukham jikstasin, puntar jikstasin.

Ukham manq'ir, manq'ir tukuschix. Janiw t'una ch'uqix jupatakix manq'akchitix, uthiniritakix wali kuna inchinakax, kuna t'una ch'uqinakax jupatakix kuna wasurar jaqtañachixall.

Ukat ukham jupax maña, mañ luraschix t'una ch'uq, papat manq'ir, manq'ir ch'aqitump manq'asch. “Cha ak ¿kunawrasarak uñstanin? , ¡uñstanijwasphall!, ¡uñstanijwasphall!”, sas.

Ukhampuniw uñstaniwjwix siw. Ma umwrix kawallxar lat'xatat ma janqu kawallur, wali lat'xatat; patikin, patikin, patikin, ¡kham pampx jalaniwjchix!. “Awrasi jichakuchapi ucha allinxall jutawjst, jichakuchapi jilatajamarjam wajt'chitanix uywasa, kusasas, uta manqhin phuqa arumanthix ukhamxall qhantatiwjchixax utajarux”, sas. Ukham wil k'uchisiwjchix jutawjwipan. Ukham purt'aniwj jupa jak'ar makataniwjchi.

“¿Kun lurastast?”, sas. “Akan wajchakiw, wajchat”. Ukat ukham “trawaj thaqasir sarast”. Isti, ukham “Akat pap, aka t'una papachakiw manqt'asist. ¡Manqt'amall amiwu!, saschix. “Nax jichakiw manqt'aniwast, sisantatast jumak manqt'asim”, sas.

Ukham jilataparjam schix; “Jan trawajir sarawjkamti, kutiwjwam. “Naw wajt'ajwamamax, ma kaputis, ma kaskus, ma kasakas, ma sapatu”. Ukham aljurjapat apsusisin,

wajt'awjchix. "Aqh tula wiras awantatpanx: aka kaskus, aka kaputis, aka pantalunas, aka sapatus", sas. "Awrasi cha, akampix jilatajjampuniw wali qhantatiwjchixax", sas.

K'uchi utatuqir kutiwjchix. Ina Kurpux chijuliwjch, chijuliwjch; kaskunak apsusiñ yanch. Niw apstañ munawjchit, kaput lluch'susiñ, niw kaputis mistañ munawjchitix. Ukham pachak sarawjchix utatuqir. Ukham utar ma lij utapar makatañ munawjchix; anupanakax utapatx mistaniwjchix. Wili uñjañ munawjchitix. Ukat ukham anunakax; "¡waj , waj, waj, waj!", sas. Ukham inchi lluqall isk'anakax, wawanakax mistanijwarakch. "¿Kunarak? ¿kunar wajaskist anust?", Sas.

Ukat, "¡mira tatalajakun!, sas, ¡mir tatalajakun!", Sas. Wawanakax tatalap uñjajwataynaw, siw. Warmix, "¿kawkirak tatalamast?" "janiw nax talamx uñjti", "janiw ma tarukakiw jalaskis; kha jalask, jalask".

"¡Janiw ukaw tatalaxax!", sas. Tarukarux schix. Warmix janiw; tarukak uñjajwataynax, siw. Ukat wawanakax tatalap, "¡tatalajaw!", sas. Ukat tarukax ispant'asin qullutuqir thuqsujwix, siw.

Ukaw siw farukax impiwiws, impiwiws
jaqiw, Jilafaw siw; inchi uka farukaxa sas.
Ukhamaw siwa.

Usu Juwaniku

Jichax ma kuwint kuwintajwaxax ma usutuqit. Ma usuw uthiritaynax, siw ma markan.

Uka usux wali phiyutaynaw siw. Ukat ma imillanakax wisitt'aphiritaynaw siw, utapar.

Uka usux, utapanx, wali suma utanitaynaw siw. Liju t'ikanakan, suma t'ikanakan. Ukat imillanakax wisitt'apchix. Ukat q'al t'ikapanak k'ichirpayajwaphataynaw, siw.

Ukat usux kulirt'asisin lij katuñ munajwataynax, siw imillanaqh. Ukat imillanakx wil chuktajwaphataynax, siw. Ukat usux ma imill katujwataynax. Ukat uka imillx apasijwataynaw siw. Ma q'awaruw apasijwataynax, siw. Ukar jist'antajwataynaw. Ma qalamp jach'a qalamp jist'antajwataynax. Ukat imillax janiw mistañx puyrkataynat. Ukaruw uthasijwataynax. Ukat usux aliq markaruw sarajwataynax. Ukat ma markanakar: “akanakat manq'anak apaxax,” sas. “Imillajax manq'at jiwaskasphax.” Ukat imillax janiw uka piyat mistañ puyrkataynat.

Ukat uka imillax, usurijwataynaw. Ukat wawachasijwataynaw, ma isk'a usit. Ukat "Usu Juwanit" sutichsusijwataynax uka imillax. Isk'a usitux jach'achawjwiw, siw. Ukat ma, "Uka qal mukt'ajwajaw," sas. Janiw puyrkataynat, sinti isk'achataynaw.

Ukat uka usuchak jach'awjchix. Wali jach'ajwataynaw. Ukat mukt'ajwataynaw qalx. Mamalapamp iskapasijwataynaw. Ukat wal jalapchix. Ma q'awanak, ma pampanak pasjajwapchix. Ukat ma utaruw purt'ajwaphataynaw, siw.

Uka utanx ma umbriw uthataynax siw, ma kura. Uka warmix sawjchix kurarux, aka wawax akar "jaythajwamama" saschix. "Nax sarawjwajaw".

"Janiw aka wirax natakix uthit", Sas. Ukat uka kurax, "ya akaruk jaythaskam", sas. Ukat uka usitux kuramp kirasiwjchix. Uka kurax uywasijwataynaw, siw. "Ya jumax wakanak awatir saraskam. Jumax wawajjamajwajataw."

Ukat ma urux uka usitux wakanak khartapijwataynax, siw. Q'al wakanak khartapijwataynax, siw. Lip'ichapanakat uka lasunak lurajwataynax, siw. Uka lip'ichanakat wal; lasunaka, uka wiskanak lurajwataynaw, siw. Ukat kawallirux wal mulistasijwataynax jupampix. "Aka lluqallax janiw walikit. ¿Jichax kun lurajast?" uka kuras sasch. Ukat, "aka lluqallx aliq chiqaruw khitaxax," sas.

Ukat ma umbrix saschix: “Ma markanx ma liwunaw manq'askix taqiruw manq'askix,” sas awischix. Ukat kurax pinsajwataynax siw, “Akaruw apayaxax,” sas. Ukat kurax ya sawjchix lluqallarux, “Lluqalla uka mark sarawjwam. Ukat law apt'aniwjmam.” Ukat lluqallax “¡Ya!” sawjchix.

Ukat sarawjwataynaw asnunakamp. Ukat purt'ch. Jani kunas, kuna lawas uthajwataynat, siw. Ma ch'akanakakiw ukanx jaqtatajwataynax, siw. “¿Kun akanakans pasjix?”, sas. Ukataw ma liwunanakaw jutajwataynaw, siw. Ukat q'al asnunakx manq'antajwataynax, siw. Jupax iskapasijwataynaw, siw.

Mayampiw jutajwataynax utatuqir, kuran utapar. Ukat kurax sawjchix, “¿Kawk asnunakast?” sas. “Ma liwunanakaw manq'antajwix.” Wal kurax kulirt'asijwataynaw siw. “Aka lluqallax sintirakiw,” sas. Ukat ma kawallirux awisch. Mayamp awisch, “Ma markanx ma kuntinawuw q'al jaqinak manq'araskix,” sas. Ukat kurax mayamp saschix, “lluqalla uka mark sarawjwam, kasamintunak kuntratt'anim,” sas. Ukat lluqallax, “ya sarajaw,” sas. Sarawjchix.

Kawallunx liju silljatat sarawjchix.

May purtchi jani kunas uka markanx liju ch'akanakakiw uthataynax.

Ukat jupax pinschi “¿Kha, kun akanakans paschix?” sas. Ukat janiw, ma ut mantanch, jani kunas, ch'akanakakiw ukan willtatataynax. Ukat mayamp sarchix ma utar jani kunas.

Ukat kutiwjchix. “¿Kun lurajast akanst?” sas. “Jani khitis.” Ukat ma inglisaruw, “Akarukiw jalaqtaxax,” sas. Ukar ikiwjchix. May arumax ¿ch'ititititis!, sas “¿Kawkis jaqina?” saschix. Uka Usu Juwanikux, “¿Jan arxayistast!” saschi. May kuntinawux saschix, “Nax kuwintinawutwa,” sas. Ukat mayamp sawjchix usujwanikux, “¿Jan arxayistat!” sas. Mayakiw kuntinawux jalaqtanijwataynaxa, siw. “Akax amparajawa, akax kayujawa” sas. Q'al jalaqtanijwataynax. Ukar Usu Juwanikux katujwataynax siw.

Mayampirak kuran utaparux ukham purtchix utaparux. Ukat kurax wal warakjasijwataynax, siw. “¿Kunjamarak aka lluqallast? Wali qullqimpi, kunampi kutt'aniwjchix. ¿Janiw kuntinawux kun lurawjchitix?” sas. “Aka lluqallax janiw walikit,” sas. Ukat kurax sawjschi, “lluqalla jumax jach'awjtaw. Jumax wiram thaqasir sarawjwam,” sas.

Uka lluqallax ukham sarawjchix. “Ukham” tatala sas. Ukham sarawjchix. “Nax sarawjwajaw,” sas. Ukham uka kurax, ma lasu wajt'ajwataynax, uka qullqimpi, ma kuchillumpi. Ukham khitawjchix. “Sarawjwam,” sas. Ukham lluqallax sarawjwataynax siw.

Ukat ma lluqallanakampiw jikisijwataynax siw, ma q'awar, ukar. Ukanakampiw sarajwataynax. Ukat ma qulluruw sarajwataynax siw. Ukan ma p'iyataynaw. Uka p'iyax manqhataynaw siw, manqhi. “¿Ukat aka kunarakisphast?” saschix. “¿Ukat khit mantañ puyrist?” saschix ma lluqallax. “Naw,” sas. Ukat uka lasunakampiw lluqallx, ma lluqallx mukhuntajwaphataynaw siw. Ukat ña chikaruchixall puyrkataynat mantañx. Ukat “¡Waysuphita, waysuphita!” sas. Ukham waysujwapchix. Aka lluqallax janiw puyrkit, saschix usu jwanikux. “Nay mantaja,” sas. Jupax mantawjchix. Ukat janiw axsarikataynat siw. Ukhamakiw mantajwix. Manqhirux wali utanakataynaw, siw, uka qullunx. Wali suma uta. Ukat ukan, mamalaparuw kathajwataynax siw.

Ukat liju mamalap; “¿Mamala kun akan lurastast?” sas. “Akanakan, aka qulluw inkantajwitux,” sas. “Jichax sipan sarawjwatan,” saschix. Ukat ma yawlunakax, wal mistanijwapchix.

Ukat usujwanik katuñ munajwaphataynaw. Jupax jupanakamp nuwasijwataynax, siw. Wal churt'asijwaphataynaw siw. Usu Juwanikux atipajwataynaw siw. Taqiruw nuwarajwataynax siw.

Ukat “Jichax,” sawjchix, “luk aka qull awripham,” sas. Uka yawlunakax uka qull, uka qull jist'arajwaphataynaw, siw. Ukat usujwanikux mamalapamp mistajwaphataynaw. Ukat sarajwapchix. “Jichax utatuqir kutijwatana,” sachix.

“Ukhamamakiwa aka kwintux, akarukiw tukuyixa.”

MARÍA MARLENY FLORES MAMANI (JUSTA FLORES)

Apusta

Yustatalax ukham, Yustatalamp Yawlumpix apust
lurajwataynaw siw.

Jichax, Yustatalax nayrar pasaschix, kawkir sarañapanakachixall ukar. Ukat Yawlux jiskt'aschix; ma chiqan sataskapchix, Ukar jiskt'aschix; “¿Ma kawallirux jan pasj?”, saschix. “Akan satast, ukhaw pasjix”, schix.

Ukax qal satantajwataynax siw. Yustatalax, ukham kastiyjawjchix. Uka qal satast wurlasiwjchix.

Ukat jichax uk pasjaskarakch, ma chiqar purt'ajwapchix. “¿Jant ma kawallirux pasj?, sas. Aka tiwur satast ukhaw pasjix”.

Tiwurux puquntat.

“Janiw sipan jiqhatkirikt”, sasaw. Yawlux sayanaqawjwiritaynax siw, Janiw siytawjkataynat siw. Yustatalx.

Anu

Ukham sarajwataynax siwa. Ma waynax puristchix arirux qawrapamp, qawra sikt'asit uka karjjan. Jichax ma anux khay saraschix. Jichax waynax waktt'aychix qal irtasin. Anux "Wayay! Wayay!".

Ukat jichax "arumt'askapuniwjaw", sas. Jichax juwinux saraschix may uñtajwchix khan ma imillax, uñtajwchix. "Uka imillampix ikiskawpunijaw", sas.

¡Ya! imillax nayrar sart'aschix.

Jichax arumt'awjchix, ma risiyrtur. Jichax ukarux imillx ya kattapiwjchix imillx ¡ya! "ikitan", sas. "ayayaw!" "akatraks qalampix wakt'ayaniwistax". "Akat wakt'ayistax", sas.

Jichax jumax riyaksiwnajwajatax "anururas wakt'ayt". "Janiraks nax imillarux wakt'ayktix". "Akax kuntinawuchixall", sas. Jall ukhamawjwiritaynaw, siw.

“Jichax ukax yaq'art'asinijwax wañurur sarajax,
yaq'art'asinijwax”, sas. Ukat ma qalaruw chinkatajwataynax,
siw ;wisk!.

Ukat jichax iskapasijwataynaw siw, lluqallax imillat,
kuntinawut.

MARÍA MARLENY FLORES MAMANI (JUSTA FLORES)

Waych'ump P'isalamp

Waych'uruw sawjwiritaynax siw. Qamaqix jiskt'iritaynax siw.
“¿Kunata ukha sumach khuyt'astast?”, sas.

“Nan lakachajax isk'achakiwa, ukat khuyt'ast”.

“Ukat nax janirak khuyt'asiñ puyirttix”.

“Sinti jach'aw lakamaxa”. “Ch'ukt'ajwamam lakamxa”. “Ukat
khuyt'asijwajataw”, sas. Ukat waych'ux ch'ukuwchix lakapx.
Ukat jichax khuyt'asijwapunchix.

“Jan parki, parkirukiw khuyt'asijatax”. “Janiw khuyusijatat q'awarus”, “janiw khuyusijatat amstanakarus, parkiruk”.

Chax Qamaqix lij parki, aynacha, amsta, parki, q'awanaks, khuyt'asis sarawjchix. Ukat p'isalax mayak t'ijawchix “pis pis pis”, sas. Lakax q'ala wikkatat qamaqinx.

Ukataw jichax qamaqix “P'isalay, P'isalay katukimamaw manq'antaskamamaw”, sas. P'isal alisnaqt'aschix Qamaqix. Ukat jichax P'isal katujwataynaw, katujwatayn Qamaqix. “Jani kunch manq'antistat, qhillaruk allintajwit”. “P'usqakiw manq'ant'asijwitatax”, sas.

Ukham Qamaqix allintpayawjchix qhilla phutur.

“Jichax jach'a nayramp wikatatasin uñch'ukijwitatax”. “Ukat qhan p'usqaniwjwaxax”, sas.

Ukat P'isalax, ukham qamaqix uñch'ukischix, nayra, jach'a nayranakamp. Mayak P'isalax “pis pis” t'ijawjchix qhillan liju taksut.

Ukataw jichax ak kunjamrak aks. “¿Kun yanirik?” sas pinst'aschix. Ukat jichax, phistisijwapchix, phist lurasipchix; lurasijwapchix; Waych'u, Qamaqi, Kunturi, P'isala. Ukham jichax, P'isal machantayasin. Qamaqix q'al wich'inkap t'ururajwataynax, siw. Ukataw jichax P'isalax jan wich'inkaniwjwix.

MARÍA MARLENY FLORES MAMANI (JUSTA FLORES)

Kuntinawu

Luririw chachapax sarawjwataynax, sarawjwataynaxa.
Ukat jichax warmipax jiwat'ajwatayn, lurir sarkañkamax
jiwawjwatayn. Ukat jichax, ukat jichax istijwatayn ukat
kuntinawusijwatayn jiwatax.

Ukat kuntinawux arktajwatayn chachaparx. Chachapampix
chika thakir jikisijwatayn. Ukat jichax ukar “¡Jumax
manq't'asim!” schix kuntinawux, warmipax.

Ukat “¡Jumax manq't'asirakim!” chachapax churarakch.

Jichax warmipax churarakch.

Ukham umwrix “Janiw aka warmix walikit;
kuntinawujwaraks”. “Ukat jichax aka kawall khus
kumurt'ajwax khusa kumurt'ajwax”. “Ukat jum alankaruw
apt'asijwamamax”. “Sarawjwakitanw utatuqir”, sas. Ukat
Jichax chachapax pasawjwataynax kuntinaw jaqtajwatayn.

Ukat jichax kuntinawux “munatay munatay wallutay wallutay, uñast'ajwakita”, sas. Qhipat jacht'asis jutt'askix. Ukat jawirar purxatasin, jawirx kawalljat pasarpayajwatayn. Ukat jichax “Ma luk'anak ayt'aniwita, ma luk'anak ayt'aniwit”, sas. Jawir patxan jacht'askiritaynax siw kuntinawux.

Tambu Aryiru

Matiyu, ma kuwint kuwintt'amamaxa aka aymartuqita,
aymar marka, kuwint kuwintt'amama. Nayra timp
kuwintunaka.

Nayra timpunx aka markanakanx phist pasañatakix, kuna
uwliyasiyunx lurañatakix alkulampikiw pasañirixa. Jichax
uka alkulampixa (...). Alkulx Tamput alañaniriwa, ukanak
sarañirixa, uka sarañax wali jaya markalla.

Akat sarawjwañax kha Sijwayanjama, ukat pasantajwañax
Kinistakillanak. Ukat pasjañax risiytu pampa, risiyrtu
Klimisi pampa. Uka pampat mantantajwañ q'awar,
ukanakar ikt'awañax.

Ukatx phisqa ururiw akat Tampukamaxa, purt'añaxa. Ukat
purt'asin jupanakaw asnutakixa qul apirixa, siwar quli; siwar
qul. Uk imt'awañaw uka ma q'awaruw. ¡Ukat imt'awañaw!.

Ukat sarawjwañ, khasat kutiniñatakix jilt'ayajwarakiñaw.
Ukat asnux karjjamp kutt'anixa uk manq'antanixa; akar
purt'aniñatak.

Wallir purt'asin, asnunakarux kañanak manq'antayawañax.
Muxsa kañanak wali ch'amaniñatakix puriniñataki, asnxa.

Jutaniniwjwirilla, ma siman qamaraniwaskañax... Asn
alimintanijwañ wali. Ukat jutajwaphirill mayamp, alkul
khumuntata alxañatak alkula.

Ukatak, uka q'awar jutasin ariyrux riskansataynax, alkul
ukanak khumurasin. Riyatakiw usiñirix; riyata lip'ichit lurata,
wiskanakjam lurata, kawljama lip'ichit.

Ukat arumax ikijwatayn ayrirunakax. Ukatak istix arumax
qamaqix apaqataynaw wiskanak; q'ala, uka lip'ichit lurat
apasitaynax qamaqix. Ukat ayrirux sartatayn, willjtax
riparchix chaqarat jan mayas utjkataynatix.

Ukat wal ariyrux jachataynax. “¿Kunampix jichax
khumuwjwaxax asnunakarux alkulx?” “¿Kunampis
waykataxax?”, sas. Wal jachchi, jachchi. Ukat asnux
sawjwataynax... “Amu, jan jachamti - naw apaniwjwajax.”
“Qamaqiw lawrunsitasphax”, sas. “Thaqanijaw”, sas.

Ma q'awaruw asnux jiwat tukutaynaw, thay sinkuschix. Ukat
qamaq uñjajwataynax.

Ukat qamaqix art'asitaynaw qala patxar misttasin “jphamilia
riyatanak apanipham!” “Akan manq'añaw uthix”. “Apsutan-

¡Ma pamparuw manq'atan!"

¡Qamaqinakax chinutaynax!

Lij sartiniphataynax, Qamaqinakax wil riyatanakamp
chinkataphataynax kayunakata, aka mayninakats, kunkat,
phatankat, taqichiqat chinkataphataynax wayt'añatakilla.

Ukat asnux jiwat tukuskix, mañall lurataynax asnux. Ukat
ma wallq'i qamaq uthataynax. Uka wallq'i qamaqix uka
patxan uñch'ukmayak uñch'ukchix. Ukat qamaqix: "Sinturat
chinurasipham wayt'añatak, wal jwirsamp wayt'atan".

Ukat qamaqinakax sinturat chinurasiphataynax riyatampix.
Ukat "Ya wayt'atana", sas. Wayt'askipan asnux may
t'ijtapisinakiw tukuntataynax, q'al qamaqinakx jiwtapiyatayn.

Ukat riyatampiw purt'ataynax jaqip jak'aru. Jaqipax wal
ajrarist'ataynax. "Awrasi jichax sarañan". Siwar wajt'arakch,
manq'antayawasin ya jutapch akarux. Alkul purt'ayanipchix.
¡uka luraphataynax!

Ukaw uka qamaq ayrir kwintuy. Akax ukar tukusix, aka
kuwintux Matiyu jichax kuwintt'awjsmax. Mayanakan yaqha
kuwint kuwintt'arakimamaw.

Juysu Sankistala

Istiw siwa – Yawlump Yus Tatalampix Sankistalaruw purt'aniwiritaynaw siw apust lurasina. Ukat jichax Yawlux sawjwataynaw, siw. Yus Tatarux, “Jumt qatuqatpanx naych qatuqitanix, awir phistanx”, sas.

Ukar jak'arapisijwapch machatanakax apantpayajwapch wal misti kurwatanx. Ukat Yus Tatalax, thantha, jumras akch'a qatat saykasischix. Ukat ma warmix thuqspayaniwjchix urkun.

Ukham wankasamp phiskuqpayawjchix jurmanaks q'ala. “¿Kunat jum jan munaptama?”, sas.

Ukat sawjwataynax, siw. Jichax warmirux Yus Tatalax... “Jumanakax sarawjwapham”. “Utamarux qhillamp tumt'ayasiwam q'al tumst'ayasiwam”. “Ukat sarawjwapham”. “Jan aksar uñtasis ninaw nakawjwanix”, sas.

Ukat jichax warmix chika apachitar jikstankasin uñtawjchix. Ukat ukarpachakiw chaqarawjwiritaynax saras. Chika apachitar umwrimppach, warmimppach – ukhamaw siwa.

MARÍA MARLENY FLORES MAMANI (JUSTA FLORES)

Jintilinaka

Jintilinakax utachnuqasijwaphiritaynaw, siw. Uma juys
nina juysu jutajwanix, siw. Ukjam nakantawjsitan. Umak
kallawjsitan, sas. Ukat jichax isti “aynachataw intix

jalsunijwanix”, siw. “Janiw amstatakit”, siw sas. “Sipan
amst, amst punkunkamak lurart'asijwatan”, sas. Isti
jintilinakax

lurarasijchix; utachanakjam. Ukat jichax mayak amstat
misttaniwjchix intix. Ukaw q'al nakantajwiritaynax,
siw jintilinakxa.

Jararankha

Nayra tawaqunak, nayra waynanakax, awilkamaw uthaskiriw siw kha markasanakan. Axsarisinjall jan jutapchitix aka jach'a markarux.

Ukat inchi ña kinsa tunk maraniwjch, ma chuymani lij inchiwjch mita masipanakax wali jiqhatat, wali utani, uywani, wali kusanakan. Ukat ma tawakux, "Ukham nas ukhamajwarakirikt..." "Narux janiw kuna waynas, umwris uñkatkitut kun phir uñaqst", "Umwriniwjwirikt". "Ukham utaniwjwirikt, uywaniwjwirikt", sas pinsasch imillax. "¿Kun kamacht'arakirikt?"

Ukham sint pinsasipan, ma waynax utar mantaniwjchix "Juwanita, jum munasin jutawjt, ¡Munawjwit!", sas.

Ukat "niw nax, jumax inamayjall arjayajsitasmax" "munitasmax, juman palawram ist'irikmax." "Nar munañatak ist'iriksmx". "Nan uraqijanakas, uywajanakas uñjañatjam ina jaqtat".

“Jichax munawjwapunschitasmamaxall”, sas. “munawjwamamaw, sas waynax parljaychix”, “Ukat arumanthix trawajiriw sarawjwatanx” “uraqijas lurañaw, ina jaqtataskiw uk lurir sarawjwatanx”.

“Sarawjwapunchintanxall”. “Ña chika, ña tris-de-la-mañanat...”

“Huy Juwanit sarawjwajaw nax isti, ma prublimanakaw uthix ukanak sulusyunt'aniwaj ukat uraqir, lurawjjwiruw jutawjwaxax”. “Jumax ukar kuna qulinaks apt'aniwajat, risayuns ukar apanijwajat”. “Uñasiskamamaw” ukham, sas. Inkañt'awjchix tawaqurux.

Ukat tawaqux k'uchi: “Jicha urut umwriniwajaw”. “Jich urut inchinaks kuna lurañanaks lurasijwaphax panijax, umwrimpix” “Kuna uraqinaks sumachsusijwaphaxax”. “Sum umwrimpix uthasijwaphaxax”, sas. Imillax pinsasch, ukham.

Jichax umbrix lurawjjwirukxall jutawjchinix waynax, sas. Ukham wal qulinaks phayart'awjch kuna risayunanaks apjart'awjch. Wali umwritatak, machaq umwritakix apjart'awjch. May lurañjar purt'chix – waynax chaqat ni kunas utjchit.

“¿Inamays inkañjkituy?”, sas. Imillax uñanaqch uñanaqch.
“Jicha jutaschinix”. sas. Ukham k’uchi ukan lij qalanaks
pallirpayaschi, muntinak jik’irpayaschi imillax. Umwrix niw
uñstañjchitix las-rusiwjchi tartiwjchi. “Ukat kun ukanakansch
imasisch” ajsariñats imasiskch, sas. Thaqchi ukananakan ni
kun.

Ma jararankhak jupa khamanakan, jupa uñjat, uñjat inchi
tumanaqanischix. Ukat khuyusir ist'arakch. “¿Kun? ¿Kawkit
khuyunischitux?”, sas. Ukham thaqanirakch ma qawayar
jiktasin thaqanchi ni kunas utjchit. Jichax llakisiwjchixall,
“inamayxall incañjchitux arumax, ukham uthasijwatan, ukham
lurasijwatanx”, sas. Tartirux lij kulirat jutawjchix, “nipuniw
jichax mayamp puriwjwanix alismukujaw”. “Janiw nax ina
arjayañatakx munkti” sas.

Ukat jayp'urux, qhipunturux purt'anijwarakch waynax arumax
mantanijwarakch. “Huy Jwanita isti naw jutast”.
“Riskulpt'itataw”, “Janiw lurawjwarus jikisiwjtanti”, “Ukankast.”
“Sinu-que jumax janiw uñjchistat”, “Ina qalampikiw
phat'jaskistax.”, sas.

Ukat, jupax: “Janiw khitirus phat'jtti”. “Ma jararankhakiw na
jak, jak'anaks sarnaq”. “Ukarukiw qalamp wakt'ayt”. “Kha
jararankha kun rimasyaw arkanaqit”, sas. “Ukat kun jararankh
chikach sarnaqaskanx”, sas.

Ukat arumax ukham asiptayajwarakchixall. “Janiw jichax-
riskulpt’it”. “Janiw jichax – inchiwjkamamat jaqtawjkamamat”,
sas. “Janiw jich arumax rijawjkamamat”. “Janiw sarawjkajatat”
Tris-de-la-mañanat ukham sarjarajwarakchixall. “Huy
Jwanita, jichax sarakix” “Prublimanak sulusyunt’anix
uthaskakiw”

“Niw jichax sarawjkasmat” “Jichax wasitamp
inkañajwitasmax”, sas. Wal jatt’apiwjchix. Niw rijawjchitix
sarañx.

Qhantatijwapchix. Ma jararankhakiw jupam jak’an lij,
Jararankhaw iñkañataynax, siw tawaqurux. Ukham nayrax
pasirix siw nayra tawaqunakar, waynanakarux.

Nayra Jakt'awinaka

Ukham aka kumunpachiw aka markanx lurt'asiphiritaynax
nayra timpux. Lurt'asiphiritaynax kumunpach, aruwis
lurt'asiphiritaynax umwrinakax lurt'ir, warminakax
awayuchanakat kustalachanakat ñiq' inkt'iritaynax. Aruw
lurt'añatakix pan pan warminakax umbrinakas pan pan...
lurt'asiphiritaynax aruws kumumpach utacht'asiñatak.

Ukat jichax aruw aptaptañatakix... Imillanakax kimsata,
pusita aruwx q'iptapt'aphiritaynax, lluqallanakax uk
khumur; ukham lluqallamp imillampipuniw
lurt'asiphiritaynaxu uka istinaqh aruwinaqh.

Ukat jichax aruw sayt'ayasisin, laqay sayt'ayasisin... Jichax
chaxllarurak siwinqar sart'asiphatayn imillanak,
lluqallanak. Jichax ch'arawamp ukax ñach'iñiritayn.
Imillanakas siwinqar paltxatat, lluqallanakas chaxllar
warkkatat.

Jall ukhamaw jutt'asiphiritaynax. Ukat jichax patrunax
uñast'iritaynax... Pilawakiy sataw pilawakiyamp upimp. Jall
ukham piyunanaqh katuqt'asiphiritaynax mink'anak jaqix.

Uka patrunax jall ukjamakiritaynaw.
Suma uht'asiñiritaynaw. Jichax
inwirusutan jicha timpux. Janiw ukham
yanapt'asñat. Janiw ukham sum
lurt'askapsñat.

Wisit phista

Wisit phistanx, akanx wali jach'a phistaw, phistachasiñax
Wisit Phistx. Akarux phistachasiwjtanx. Jaqinakax
yamapt'awsit istiñx, asnunak pustucht'awj, kumunapuniw
yamapt'awsitux asnumpis, karunanpis, wiskanakampis
yanapt'apsit.

Ukat jichax rajir sartañatakix pustucht'asip. Ajlltajwaphiw
chilux aliq rajirix aliq, pa trupaw sayantajwix, ya
sayantawjwix. Rajirix aliq punt, chilux aliq punt. Ya jichax
chilux aliq qulin sartajwix, Aliq alkulan, aliq awarintin. Ukat
jichax rajirin kapitanax, sartajwarakiw.

Ukhamarak, lij manq'ñanak khumuntajwarakiw, asaw.
Asawukiw phayañax ukatakix rajirinakatakix, law rajañatakix.
Ukham rispacht'awjtanx.

Jichax kha altu sarajwaphix, jaqix jakhutaskakchixall khit jan
sarkix, “¡Kusinira, kusinira!” arch'ukinijwix, sutipatkam
arch'ukisiniwj Ukat jichax, “kusiniran jamañip q'al
jallq'suskajatax k'usirinakan”, sas arch'ukisinijwap. Ukat jichax
ukham sartajwipan rispachtatawj.

Ukat jichax uka awilunakax wil lurt'ajwaphix lik'it, lik' umatatayasina alwurunar. Ukham ma tankilachjam lursusin lawat ukar wart'askap. Ukat jichax kha K'usa Umañarux sayantayajwaphix wantir. Jichax uka awilunakax achachilanakax sajwix. “Uka wantir uñtapjam, “¿chaqatajwicha?” “¿Ukaskaskicha?”, sas. “Chaqatawjwiw” sawjtanx; iskapasijwaphiw, karir pasajwaphix, akarpach kathajwanix q'al uka lik'imp p'iqichapanak q'al pithajwap, k'usamp ch'ititsuyajwap, kham lurjajwaphix.

Ukat jichax, uka wantir nayrar aptaniripuniw katuntajwanix. Ukham awilunakax luririx, nayra timpunx.

Jichax wantiramp iraqtaniwjwix, pantiyunat aljwirisax uñasiwjwix aljwirisax. Ukat jichax uka wantirx churaniwjwix aljwirisar churaniwjwix. Uka nayrar aptanirix, uka rajir aptaniwj ukax. Ukat jichax, aljwirisaw uka wantirampix jutawjwix, musikump uñast'aniwjtan, musikump rajirinaqh.

Ukham aptaniwjtan palasar. Jichax palasar put'aniwjtanx akar jaythawjtan rajirinaqh utar jaythasin ya sijwayiñrakik irptirirakiw sarawjtan, Sijway jaqinakrak. Sijway jaqinakax ukjamarakiw kallanuqtaniskarakix. Uk pajrinuw qatuqaniskarakiw. Ukat jichax aljwirisamp musikumpirakiw uk aptaniwjwaraktan.

Jall ukhamaw nayra kustumbrix. Jichax, jayp'ux
sarawjwaraktanw. Sijway jaqinaka, uka akan rajir jaqinaka,
chilu jaqinak, kumunpachaw musikump uka wilampiw inlis
sart'awjtanx. Inlisaruw, jicha uka wila jaytt'aniwjtanx.

Jall ukhamaw kustumprix.